

ANTECKNINGAR FRÅN MÖTE MED GULLMARNNS VATTENRÅD

5 december 2019, 09.00 – 12.30

Plats: Studieförbundet Vuxenskolan, Junogatan 3 Uddevalla

Närvarande: Christer Jansson, LRF
Lennart Hagberg, Södra skogsägarna
Ulf Johannesson, Arctic Paper
Johan Hagström, Skogsstyrelsen
Lars Molander, Länsstyrelsen
Lina Morin, Länsstyrelsen
Daniel Johansson, Länsstyrelsen
Magnus Karlsson, Miljöenheten Lysekil och Munkedal
Martin Carling, Dals Eds kommun
Jan Sandell, Dalslands Miljö och energikontor
Miriam Sannum, SVVG
Lars Johansson, Länsstyrelsen
Lars Thorsson, Milva

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet

Ulf respektive Miriam

2. Fastställande av dagordning

Dagordningen godkändes med justeringen att punkt 4 bytte plats med punkt 3

3. Redovisning av våra projekt, Taske å (845), Svingån (846), förbättrad laxtrappa.

Lars Thorsson: Utredning med bilder har skickats ut till alla. I Taske å rann vatten över den gamla bassängtrappan vilket gjorde att fisken orienterade fel och dog. Lars har lagt i ett stopp av bohuslänsk ek vilket fyller sitt syfte. Där är nu också upprensat så att inte fisk kan stängas inne. Kulverten vid fisktrappan är 30-35 år gammal. När den anlades bultades det fast telestolpar o. dyl. inuti kulverten. Med tiden har dessa lossnat och nu är 1/3 borta. Elfisken visar att fiskbestånden ökar, men fisktrappan blir gradvis sämre. Frågan är hur vi går vidare med detta. Med lite nyare kunskap skulle man idag göra en annan lösning. Än så länge

funkar det dock hyggligt. Lars undersöker möjligheten att byta ut dessa hinder inne i kulverten.

Lars skickar även ut rapport med resultat av elfisket i Åsanebäcken. Första trumman gjordes 2016 och nästa 2017. Den extrema torkan och värmen 2018 ställde till det och möjligen slår effekterna igenom på resultatet 2019. Det behövs en längre serie av elfisken för att kunna se tydliga trender över tid.

Svingån: Detta är GVR:s "egenfinansierade" projekt med en kalkylerad budget på 70 000:- Ån ingår i ett kalkningsprojekt så det finns en hel del data. Det har visat sig att här elfiskas vart 3:e år, något vi inte såg tidigare eftersom lokalen registrerats i Vänersborgs kommun. Det är gott om forsar och fall i detta vattendrag och här har funnits många kvarnar. Här finns både flodkräfta och öring, men enligt en markägare i området (Valentin) har flodkräftan försvunnit längst ner. Markägaren trodde att detta kunde bero porslinssjukan som tidigare har funnits i Valboån (i Högsäterstrakten). Dessa uppgifter kan ej verifieras av Lst vid sittande möte. Däremot är kräftpest konstaterad i Svingån.

Lars Johansson: Det finns signalkräfter i systemet t.ex. uppströms Edstenafors.

Lars T. har påbörjat inventering, men är inte klar ännu. Han har funnit elritsa, mört mm.

Skogsstyrelsen kommer också att vara med i viss utsträckning i detta arbete.

4. Redovisning från Lst om arbetet med kraftverket vid Kärnsjön utlopp.

Daniel Johansson från Länsstyrelsens vattenavdelning inledde med en två timmars lägesbeskrivning beträffande vattenreglering, domar mm. Framför allt med anledning av "Nationell Plan för Vattenkraft" (NAP). För Örekilsälvens vidkommande (hela avrinningsområdet benämns så), så är detta område först ut och en ansökan skall vara inne i februari 2022. Denna ansökan skall vara ett resultat av en bred samverkansprocess där alla berörda ska ges möjlighet att vara delaktiga. Hur denna process ska gå till är dock inte specificerat, men en s.k. prövningsgrupp ska inrättas där alla verksamheter med miljö- och energimässigt sammanhang ska ingå. Möjligen kan detta komma att bli en viktig uppgift för ett utvidgat vattenråd.

Tanken är att 10-11% av den el som produceras i Örekilsälven ska användas för miljöåtgärder inom Örekilsälven.

Vattenkraftens miljöfond (om totalt ca. 10 miljarder) är avsatt av de stora elbolagen. Dessa medel ska användas för att till 85% finansiera omprövningar och produktionsbortfall. I det senare fallet kan ersättningen bli uppemot 95%.

Alla gamla domar (hit räknas även gammal hävd, kungabrev mm) betraktas i normalfallet som ok. DVS. då behövs endast omprövning, en betydligt enklare och billigare process än nyprövning.

Framgent kommer sannolikt miljö kvalitetsnormerna att ses ur ett större sammanhang, inte specifikt för varje liten vattenförekomst.

Torps kraftverk (vid Kärnsjöns utlopp) är under utredning och det har tillsatts en arbetsgrupp. Stiftet (nuvarande ägare) är intresserade av att sälja och staten av att köpa. Att driva detta kraftverk kommer att bli kostsamt eftersom det säkerhetsklassats (B) samt med hänsyn till nedströms naturreservat. Elproduktionen i detta verk motsvarar i runda slängar 1/3 av ett vindkraftverk. Sammantaget innebär detta att utrivning är ett alternativ som diskuteras i arbetsgruppen. Man försöker få med alla relevanta parametrar i bedömningen. Om man bara skulle riva ut dämnet, så skulle sjön sjunka 3 meter! Vid ett ev. skrotande av kraftstationen skulle man istället behöva bygga ett nytt dämme strax uppströms. Detta skulle då kunna utformas på ett sådant sätt att det över huvud taget inte påverkar fiskvandringen.

Daniel visade informativa PP, vilka bifogas dessa anteckningar.

5. LOVA-projektet Lokalt åtgärdsarbete i Örekilsälvens övre del

Jan: Bland oss här i rummet är Martin Carling, Lars Thorsson, Lars Johansson, Jan Sandell och Miriam är med i projektet som är igång. Markägardialog är inledd med Östra och Västra Örekilsälvens fiskevårdsområden som kommer med konkreta åtgärdsförslag. De vill ta reda på mer om biflödena och vilka potentialer som finns för konkreta insatser.

Martin Carling: Vi (FVO) fick VÅGA- pengar som möjliggjorde en utredning vilket gör att vi är intresserade av att snabbt komma igång med konkreta åtgärder inom fiskevårdsområdena.

6. Elfiske Åsanebäcken. Resultat

Rapport är skickad

7. Nya projekt 2020.

Jan och Lars Thorsson gick igenom gjorda inventeringar av vandringshinder och identifierade ett antal saker som vore intressanta att genomföra. Dels vore det värdefullt att få in genomförda inventeringar i relevanta register, dels att genomföra vissa kompletterande inventeringar. Jan författade en ansökan för pengar till Örekilsälven då Lst fick pengar "över". Dals- Eds kommun ansökte för GVR:s räkning och de 70 000:- som beviljades hamnar på kontot hos GVR. Projektet skall vara klart 1

oktober 2020. Lars Thorsson accepterade GVR:s förfrågan om att genomföra projektet som omfattar både Örekilsälven och Munkedalsälven.

Även HAV visade sig ha pengar över som via Vattenmyndigheterna utlystes med 2 veckors ansökningstid. Via en synnerligen enkel ansökningsblankett utan krav på medfinansiering ansökte GVR om 600 000:- för att få i gång ett liknande arbetssätt i övriga delar av Örekilsälven. Dessa medel ska användas under 2020. Besked väntas innan årsskiftet. OM ansökan beviljas så kommer dessa medel att sättas in på konto hos Sotenäs kommun. I grunden handlar projektet om övergödningsfrågor.

8. Hemsidan. Magnus

Inget nytt har hänt.

9. Ekonomiredovisning, var står vi?

Projekt Lona

Åsanebäcken (konto 845); 24 000, varav 20 000:- från Ist och 4 kkr från GVR. Kontot avslutas när alla transaktioner är slutförda.

Konto 846 Svingån där 73 000:- budgeterat. Inget är fakturerat ännu.

Vattnet i skolan är ett 3- årigt projekt. Ny ansökan gjord där vi även har tittat på saltvattenmiljöer och 180 elever + lärare från Bruksskolan har besökt havets hus. Kostnader för buss, besök och lektion uppgår till 20 000. Ist kommer att tillfrågas om möjlighet att fortsätta projektet och använda de 25 000:- som finns kvar på vattnet i skolan.

Taske å: I kassan finns just nu 144 000:- men detta minskar med 77 000:- och vid årsskiftet beräknas saldot ligga på ca. 67 000:- Detta innebär att vi har en summa att göra något för såsom elfiske i

Åsanebäcken. Finns även förslag på nya projekt t.ex. bäckar söder om Torpfors och norr om Kärnsjön, inte minst de bäckar som fiskevårdsföreningarna pekar ut.

Fällälven har vid elfiske visat sig vara förvånansvärt fisklös och frågan är om det är meningsfullt att fortsätta med elfisken. Kanske är det mer intressant att satsa på att återetablera elritsa. Sannolikt har även öring funnits där.

Miriam: Kanske mera intressant med DNA- analys som alternativ till elfiske, i synnerhet om det kan bli aktuellt med återetablering. Viktigt att veta om det finns ursprunglig stam kvar.

Lars M: Fiskevårdsmedel kan sökas (senast februari) för åtgärder enligt våra inventeringar t.ex. kulverten i Taske å, Hästhagenbäcken, andra vägtrummor skulle kunna aktuella.

Plocka fram vattendrag med vägtrummor i ansökan till 2020. Lars Thorsson får i uppdrag att titta på en förstudie hur kulverten i Taske å kan åtgärdas.

Svingån fortgår.

Jan kallar till möte om ansökan 600 000:- beviljas.

10. Övrigt

Västvatten skriver att de överväger att lämna GVR eftersom de har egna provtagningspunkter. Västvatten och Leva tänker att de inte påverkar vattnet och vill inte engagera sig GVR. Ulf har svarat att vi verkar för att förbättra vattenkvaliteten, något som torde vara av yttersta vikt för såväl Västvatten som Leva.

Martin C: Frågan är om vi skulle tillskriva berörda kommuner.

Ulf: Vi behöver bygga upp nya kanaler. Folk har bytts ut mm.

Jan: Skulle kännas naturligt att Västvatten och Leva var med i både GVR och ev. blivande Vattenvårdsförbund. Tobias Bernhardsson är intresserad av att komma på nästa möte.

Förslag till mötesdatum 2020

5 mars (Munkedal kommun),
14 maj (Dals-Ed kommun),
3 sep (Munkedal, bruket),
3 dec (SV U-la)

Meddela å det snaraste om något av dessa datum inte passar!

Ulf tackade alla deltagare för ett intressant och bra möte.

Ulf Johannesson

Miriam Sannum

Ordförande

Sekreterare

Närvarande:

Ulf Johannesson, Arctic Paper, Munkedal

Martin Carling, Dals Eds kommun

Lennart Hagberg, Södra Skogsägarna

Johan Hagström, Skogsstyrelsen

Magnus Karlsson, Miljöenheten i mellersta Bohuslän

Lars Molander, Länsstyrelsen

Jan Sandell, Dalslands Miljökontor

Solveig Svensson, Miljöenheten i mellersta Bohuslän

Inger Olsson, SV VG

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet

Ulf och Inger

2. Fastställande av dagordning

Utsänd dagordning godkändes

3. Redovisning av våra projekt, Åsanebäcken, Taske Å, Svingån.

Lars Thorsson har elfiskat i Åsanebäcken där resultatet var sämre än föregående år. Ovanför nya vägtrumman fanns det färre 1-åriga fiskar, men däremot var det bättre med 2-årsfiskarna. Torkan förra sommaren har säkert påverkat "1-åringarna".

Han har även elfiskat i Svingån och haft kontakter med markägare.

Det som är kvar att göra är att höja en fisktrappa c.a 30 -40 cm vid Taske Å utlopp från vägkulverten vid nya E6 bron. Trappan förses med "kantskydd" av ekstockar så inte fisken hamnar bredvid trappan och en mindre upphöjning av botten med sten utförs, så att vattennivån höjs framför trappan.

4. Våtmarksprojekt, Torpfors

Jan visade en presentation av projektet LOVA åtgärdsarbete i Örekilsälvens övre del. Lillån på Dalboslätten (LEVA 20 projekt med arbetssätt för att motverka övergödningen) har sökt förlängning via LOVA. Sommaren 2017 dog ett stort antal flodpärlmusslor i Teåkersälven (Dalbergsholmsåns avrinningsområden). Visningar visade att ån inte är övergödd, utan är grumlig och har vandringshinder. Teåkersälven är med inom det åtgärdsprogram som togs fram och pengar har sökts bl.a från LOVA för några delprojekt.

Flera avrinningsområden (inte Lerdalsälven) och flera av vattendragen är inventerade, Örekilsälven har problem med grumling och övergödning mm.

Lite fakta:

Projektområdets storlek 216 km² = 21.565 ha 30 5 av hela Örekilsälvens avrinningsområde. Nederbörd 963 mm år och avrinning 576 mm/år.

Statistik markanvändning: Skog 66,8 jordbruksmark 15,3, våtmarker 9,4 hed och övrig mark, 6,8 sjöar och vattendrag 1,3

Uttransport Örekilsälven kväve 93 ton/år fosfor 6.7 ton/år

LOVA- projektet i Örekilsälvens övre del har en budget på 1760 tkr, t.o.m 2023 varav LOVA 1385 tkr, eget arbete 300 tkr samt bidrag från Gullmarns Vattenråd 15 tkr år

Pengarna används till dialog, information, rådgivning, framtagande av åtgärdsförslag, fokus på vattendragen och dess biotoper samt markanvändning, utredning om hur ev. fiskväg kan skapas vid Torpfors. Ev. kompletterande vattenprovtagningar och andra undersökningar.

Projektägare är Dals Eds kommun, kontaktperson Carl-Johan Wallström. Övriga i projektgruppen är Katrin McCann och Jan Sandell.

14 oktober har projektgruppen startmöte och utredningen om Torpfors dras igång av Lars Johansson Ist. Minnesanteckningar från det mötet skickas till GVR. Carl Johan Wallström skall stå med på sändlistan till GVR.

Jan Sandell avslutade sin presentation med att uppmärksamma att provtagning sker i Fjällån men att det kunde vara intressant att ha en provtagningspunkt även vid Torpfors.

Martin Carling berättade om de 3 fiskevårdsområden Västra respektive Östra Örekilsälvens fiskevårdsområde samt Gesäters fiskevårdsområde som den 20 augusti hade ett gemensamt. De behöver nå fler markägare. Östra delarna är väldigt påverkade av dikningsföretag vilket medför ständig påverkan av nedströms områden som är viktiga för öringen. Vattnet kommer hastigt och går genom lermarker med mycket grumling som följd. Torpfors är gränsen för detta dikningsföretag (lantbrukare) och i viss mån skulle slammet kunna stannas upp slammet vid Torpfors. Lars Thorsson kommer att arbeta i projektet via avtal med kommunen. Genom HNV link naturbetesmarker kommer Ist vara med som part i arbetet.

5. Ekonomiredovisning

Solveig skall sluta och flytta till Ljungby kommun för att jobba med naturvårdsfrågor. Helen Jonsson ekonom på Sotenäs kommun är kommunens kontaktperson. Magnus Karlsson tar över efter Solveig som kontaktperson för GVR. Huvudboken för GVR delades ut och gicks igenom, alla kostnadsgrupper har fått egna projektnr 841 Lona Vattnet i skolan, 843 GVR Allmänt konto, 845 Taske Å, 846 Svingån. (842 Åsanebäcken avslutad).

Vattnet i skolan planerar en resa till Havets hus efter att en ändringsansökan av bidraget har gjorts av Ulf. (Ändringsansökan blev beviljad besked om godkännande efter detta möte)

Se bilaga ekonomirapport, samt lathund fakturering.

6. Elfiske Åsanebäcken

Om det skall elfiskas i Åsanebäcken nästa år togs beslut att ta kostnaden från GVRs kassa.

7. Nya projekt 2019

Ulf: Lona- projektet "Vattnet i skolan" avslutas vid nyår. Finns det pengar kvar kan vi förlänga det.

Det är elfiskat i Taske å och Svingån. Laxtrappan vid Taske Å är snart fixad.

Gör en utredning om ytterligare åtgärder i Svingån. LOVA projektet Övre Örekilsälven.

Fundera på nya idéer till mötet i december om vi vill söka pengar till nya projekt. Kanske kan det vara aktuellt att åter söka för de projekt som tidigare fått avslag?

Lars M: Om det står något i avslagsbeskedet som gör att man kan ändra ansökan lite kan man göra en ny ansökan.

När det gäller Svingån kan det komma att utges konkreta förslag på åtgärder.

Västra och Östra Örekilsälvens fiskevårdsområde kan vara intresserade av att göra restaureringar mm.

Nästa möte med GVR är den 5 december, därefter ett uppföljningsmöte i mitten av januari. Be Lars Torsson att ha med sig förslag på nya projekt till decembermötet. Vi har katalogen med vägtrummor som behöver åtgärdas. Ulf berättar att Arctic Paper håller på med ett vattenkraftprojekt på 90 miljoner där Lars Thorsson har gjort en inventering för utläggning av sten, sanering mm, för att förbättra lekområdena för öring och lax.

8. Hemsidan

Magnus visade hur den nya hemsidan ser ut. Ett program optimerar inskannade dokument som blir mindre i storlek. Har rättat lite småsaker. Är nu på en ny plattform: one.com. Lathunden gällande fakturering läggs på hemsidan.

9. Övrigt

Jan lyfte att det vore intressant att veta vilka som har anmält sig till Nationella planen för omställning till vattenkraft. Även Teåkersälvens intressenter vill veta vilka som har anmält sig. Lars kollar anmälningsläget med Emma Hagström Ist.

Åtterrapporering från Vattenavdelningen: Lars kollar med sina kollegor hur det ser ut i avrinningsområdet och om någon kan komma och informera på nästa möte. Fiskvägen vid Kärnsjöns utlopp är extra intressant.

Ulf: Leva i Lysekil vill inte vara med i Vattenrådsförbundet då de inte vill lägga tid och pengar på det de inte kan påverka. I somras gick Västvatten ut till hushållen om att vara restriktiva med vatten. På andra sidan Kärnsjön tar Lysekil sitt vatten och de hade inga restriktioner.

Ulf refererar till ett dokument "Klimatsäkert vatten- hur räcker vattnet till allas behov och vem ska se till att det räcker?" som är en utredning som Sydsvatten har gett ut. Som exempel nämns Nymölla pappersbruk som stod still i flera veckor pga. vattenbrist. Vem äger vattnet för att fördela vatten? Rapporten bifogas i bilaga.

10. Avslutning

Ulf tackade för visat intresse och avslutade mötet.

Noteringar från GVR- dagen i Hensbacka, Munkedal 20190523

Innan promenad för att studera genomförda åtgärden hölls en liten introduktion, inte minst för intresserade politiker m.fl. som hörsammat inbjudan till denna dag. Ulf berättade om Vattendirektivet från 2006 och det påbörjats två stora utredningar kring detta nu. Under de år som GVR har existerat har det skett en hel del omorganisationer med bl.a. bildande av Miljönämnden Mellersta Bohuslän samt Västvatten. Detta har inneburit att vi tappat mycket av det kommunernas engagemang i GVR.

När det gäller vattenfrågor är det lite diffust och oklart vem man ska prata med; vi sitter i olika hörn och tappar lokal anknytning. Detta är något som vattenråden kan bidra med.

Örekilsälven och Munkedalsälven rinner upp vid Kroppefjäll; Örekilsälven rinner norrut först, medan Munkedalsälven rinner direkt söderut.

Vattnet i skolan är ett projekt som har pågått några år och detta fortsätter...

Jan kommer från Dalslands energi- och miljökontor som ägnar sig åt myndighets- och strategifrågor. De är också verksamma inom flera olika avrinningsområden. Även Jan påtalade att det är ganska rörigt när det gäller vattenförvaltningen. Vattenråd har kommit till på förslag av vattenmyndigheten för att vara informatör och dialogpartner lokalt (Jans tolkning), men det finns inget regelverk som reglerar detta. I Norge finns en helt annan organisation med en heltidsanställd person för varje avrinningsområde.

I Örekilsälven har det (hittills) varit mycket fokus på de nedre delarna av avrinningsområdet – nedanför Kärnsjön. För några år sedan kom vi fram till att det även finns mycket att göra i de övre delarna – inte minst i Dals- Ed, men även Färgelanda. Torpfors utgör det sista vandringshindret längst upp i systemet och vi i GVR kom fram till att det skulle vara intressant att arbeta med ett större helhetsperspektiv. Detta ledde fram till en LOVA- ansökan som beviljades i mars i år. Här har vi fått pengar till att arbeta väldigt brett; från sammanrinningen med Töftedalsån samt ovan Torpfors. Detta spännande projektet kommer att pågå under 5 år och är nu i sin linda. Dals- Eds kommun är projektägare.

Lars Thorsson som har hjälpt GVR genom åren, vidtog sedan introduktionen.

Kartläggning av dammar visar att det finns ett 50- tal totalt, framförallt i Valbodelen. Vandringshinder kan också utgöras av vägtrummor som alltför ofta ligger för högt och/eller är felaktigt dimensionerade. Under extremt torra somrar såsom den förra, blir det extra viktigt att trummor ligger tillräckligt lågt. Detta är relativt enkla projekt som går snabbt att åtgärda och som snabbt ger resultat.

Har börjat kartera biflöden även med inriktning Dalsland. Ett lyckat exempel är Fällälven där åtgärden var att höja vattennivån nedströms trummat genom att bygga upp en klack och skapa strömsträcka nedanför. Djupebäcken är gränsbäck mellan Ed och Munkedal där också två trummor låg för högt. När vägföreningen kontaktades så föreslog de att medfinansiera byte av trummor vilket gav ett mycket bra resultat. På ett tredje ställe så stod den lokala vägföreningen för arbetet och GVR för materialet. I Åsanebäcken lades en halvtrumma och detta exempel ska vi titta på när vi går ut. Ett av västkustens bästa havsöringsområden.

Därefter vidtog en mycket trevlig och intressant vandring att se genomförda åtgärder kring Hensbacka. Efter en smaklig lunch avslutades dagen med ett kort möte.

Närvarande: Magnus Karlsson, Jan Sandell, Johan Hagström, Lars Molander, Lennart Hagberg, Solveig Svensson, Ulf Johannesson, Miriam Sannum och Lars Thorsson

Hemsidan:

Magnus: Har sparat ner allt material från den gamla hemsidan och lägger upp det på den nya. Under mötet gjordes en kort genomgång av www.gullmarnsvattenrad.se

Magnus mailar ut när hemsidan är klar.

Ekonomi:

GVR har fått 60 000:- i nytt verksamhetsbidrag för 2019. Mer utförliga uppgifter finns förhoppningsvis tillgängliga vid nästa möte.

Projekt:

LONA- projektet – nu inne på 3:e och sista året. Jennie Nielsen på LST är kontaktad om att förlänga projektet med 1 år eftersom de är mycket entusiastiska på Bruksskolan. Ev. kommer de att göra en resa till Havets hus.

Lars T. kommer att elfiska i Åsanebäcken så att vi får en kontinuitet i uppföljningen.

Fick inga andra beviljade projektansökningar, men GVR vill starta utredning av vandringshinder mm. i Svingån, beräknad kostnad 73 kkr. Mötet beslutar att genomföra projektet med pengar som finns i kassan.

Åsanebäcken har en laxtrappa som inte fungerar, utan fisken hamnar vid sidan av. Lars T. kommer i sommar att höja väggen med ekplank. Fortifikationsförvaltningen är ägare och kommer att kontaktas. Sten kommer att läggas vid den naturliga tröskeln så att vattennivån också höjs. Lars undersöker priser och skickar in en ny ansökan om fiskevårdsbidrag till LST. Vid ev. avslag kommer GVR att stå för kostnader i storleksordning 15 000:-

Lars undersöker om det är något mindre projekt som kan genomföras under hösten i den mån det finns pengar över.

Jan: det kom ett mail från LST om ny utlysning av LOVA- pengar som är ganska brett skriven; både konkreta åtgärder och åtgärdssamordning. När vi sökte pengar till Örekilsälvens övre del så var det just denna rubrik. Finns ytterligare stora områden där det vore bra att dra igång liknande processer. Töftedal – Kärnsjön respektive Valboån. Kunde vara lämpligt att informera Färgelanda och Munkedal kommuner om möjligheten. Ansökan ska vara inne senast 15 augusti. Någon i GVR som vill hjälpa kommunerna? Tiden är knapp, men Solveig tar med sig frågan.

Nästa möte:

Nästa möte 26 september i Färgelanda.

Ulf tackar alla närvarande och avslutar mötet.

Minnesanteckningar på möte med Gullmarns Vattenråd 20190327

Närvarande: Ulf, Solveig, Lennart, Lars-Åke, Lina, Johan, Inger, Jan (efter punkt 4)

1 Val av ordförande och sekreterare

Ulf och Inger

2 Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes men gicks igenom i annan ordning än på bifogad dagordning.

3 Ekonomiredovisning var står vi? Ekonomiredovisning Projekt Lona

Solveig: Kommer att ha som rutin att ha ekonomiavstämning med Ulf 2 veckor före nästa möte för att få överblick över ekonomin.

Ny ekonom i Sotenäs Helena Jonsson och ekonomichef Ulrika Gellerstedt.

Den nya faktureringsadressen är: Ref nr 513, Sotenäs Kommun, Leverantörsfakturaservice R 045 Fack 54001, 106 54 Stockholm.

Så här ser saldot på kontona ut:

Projekt Lona: (Vattnet i Skolan): 22 740:- Åsanebäcken 115:- avslutat kostnadsstället och överförd till kassan. Kassan 89 661:-. 2 fakturor från Milva har betalats under 2019 på totalt 11934:- bl.a för Elfiske.

Totalt saldo 20190327: 112 516:-

Redovisning av Lona för Vattnet i Skolan

Ulf och Peter Nolbrant har lämnat in redovisningen och en insättning på 75 000:- har gjorts. Totalt skall Ist betala ut 118 000 :- . Ulf ringer och pratar med Jennie Nielsen på Ist om sista utbetalningen på 43 000:-.

Ulf: Bruksskolan skall ut i vattendrag och åar under våren. Inga andra skolor är med i projektet. Förslag på att om det finns pengar kvar till att göra en busstur till tex Havets Hus.

4 Busstur/elfiske/Åsanebäcken

Ulf kom med förslag på att istället för den planerade bussturen bjuda in till lunch på Hensbacka Herrgård och sedan ta en promenad till Åsanebäcken för att visa på någon eller flera av de genomförda åtgärderna i området. Bjuda in alla i Vattenrådets kommuner, miljönämnden och kommunstyrelserna. Solveig: Bjuda även in dem som jobbar på medborgarcentrum, Johan: Vad vill vi berätta om vad GVR gör? Öka medvetandet och sälja in GVR. Bjuda in de ledande i kommunerna chefer/politiker ks, Vattenavdelningen är den enda som fått full medelsfinansiering hos Ist. Vattenkvalitet är viktigt.

Solveig: Bjuda in till inledning, lunch, sedan visning. Basic information om vattendirektiv varför gjordes åtgärderna och resultatet av dem.

Johan: Informera om Barkborre och skogliga frågor om markanvändning och åtgärder. Börja en halvtimme före lunch inne på Herrgården och sen gå ut och titta på något projekt och avsluta inne. Vad tror ni om 3 timmar? Solveig spånar på tiden. Två förslag på datum 16 maj och 23 maj (reserv). Jan

kollar med politiker i Dalsland och Solveig med politiker i Sotenäs om vilken dag som passar de flesta bäst.

Ulf pratar med Lars Thorsson Milva, Sofia Ström Uddevalla Kommun, Hensbacka Herrgård och Munkedals Skog, Johan pratar med Hensbacka Stiftelsen. Arbetet delas upp mellan att hålla inledning inne, ute och att titta på något av projekten samt dela ut en broschyr. Bruket har headset ifall det blir många som kommer. Namn för utskick skickas till Inger efter att det kommit svar från politikerna om vilket datum som passar bäst.

5 Nya projekt 2019

Efter mötet 10 januari lämnades det in flera bidragsansökningar till Ist. Svingån, Storängsbäcken och Anebrobäcken, Näsbönbäcken och Kallebäcken, Gesätersbäcken, bäck vid Hästhagen. Samtliga fick avslag pga. Medelsbrist.

Ulf föreslog att trots avslag lyfta fram något projekt och finansiera av egna medel. Föreslog något av följande 3 projekt Näsbönbäcken och Kallebäcken, Storängsbäcken och Anebrobäcken eller Svingån. Finns någon prioritering? **Beslutade att** åtgärda Svingån och bekosta med egna medel.

Ta kontakt med Sara Sandling på Ist om Näsbönbäcken och Kallebäcken och bäcken vid Hästhagen kanske finns möjlighet att få in något av dem i kalkningsprogrammet?

6 Våtmarksprojekt, Torpsfors

LOVA- bidrag har beviljats med 1 385 000:- fram till 2023 för "Åtgärdsarbete i Örekilsälvens övre del". Den totala projektbudgeten är 1 760 000. GVR medfinansierar med 15 000 för första året (totalt 75 000:-). Därutöver sker medfinansiering genom egen arbetstid (300 000:-) ffa av Dals-Eds kommun, Dalslands miljö och energikontor m.fl. Dals- Eds kommun är projektägare och ansvarar därmed för projektadministrationen. En åtgärdssamordnare kommer att anställas (halvtid). I övrigt kommer att tillsättas arbetsgrupp och ev. styr-resp. referensgrupp. Under hösten har Lars Thorsson Milva, Lars Johansson Ist lantbruksenhet, Jan Sandell och Katrin McCann Dalslands Miljö och Energikontor och Miriam Sannum SV träffats.

Åtgärdssamordning kommer även att ske i samverkan med Dalslands katalysatorsgrupp för att gemensamt ta reda på vad som är problemet och vad som kan åtgärdas och på vilket sätt. Johan: Handlar något om skogsmark? Vad ska man göra i skogsmark osv inte specificerat ännu. Ulf: Läget i dag och uppföljning vad det har gett för resultat efter 5 år. Lars-Åke: Det är Humus som har ökat de senaste åren, myrmarker avger humus som ökat mer och mer under de senaste 20 åren. Ett sätt att förbättra värdena är att mäta humus i vattnet nu och jämföra med de 5 närmaste åren. Ha flera provtagningsstationer vad blir skillnaden att använda som mätstock. Även ett grumlingsproblem. Jan: Många skogsbackar har ett brunt men klart vatten. Brunfärgningen är svår att göra något åt men det jag sett är de gråa leraktiga vattenflödena. Johan: Har deltagit på en intressant föreläsning om ökad humusförekomst. Orsaker är ökad temperatur, minskad försurning, dikespåverkan och mer brunifiering i markerna. Det är samma problematik överallt. Johan skickar länken från den aktuella föreläsningen.

Från Töftedalsåns mynning till Torpsfors. Resten av Örekilsälven uppströms en vattenförekomst. Hur ser landskapet och markanvändningen ut?

7 Lax-/öring- trappa vid Taske å

Något har hänt vid första etappen av Taske å för där hoppar fiskarna upp och ramlar på land. En enkel åtgärd är att lägga ekplankor för att förhindra detta. **Beslutade att** på eget initiativ bekosta dessa åtgärder i Taske å, beräknad kostnad ca 15 000:- samt fortsätta med elfiske i Åsanebäcken till en kostnad av ca 5000:- . Betalas med egna medel.

8 Övrigt

Verksamhetsrapportering för 2018

Inger sammanställer och sänder in Verksamhetsrapporten. Ulf, Jan, Lars-Åke och Johan hjälps åt med att skicka material till Inger som behöver ha det senast 12 april. Inger mailar föregående års inskickade verksamhetsrapport till dem för att se vad som skrevs förra året. Verksamhetsrapporten skall skickas in till Ist senast 15 april.

Vattenrådets dag 15 mars

Lennart informerade om Vattenrådets dag 15 mars i Göteborg. Invigning av Landshövdingen Anders Danielsson. Sen pratade bl.a Annika Ekwall Vattendirektör på Vattenmyndigheten Västerhavet. Berättade om ett projekt med konstgjorda torskrev av betongfundament som sänkts ner i Byfjorden. Berättades även om att det finns ett projekt med 20 pilotområden där det jobbas mot övergödning. Solveig: 1 av pilotområden i Dalbergsholmsån. Kommunerna har anställt personal som Vattenrådsrådgivare. Lova pengar till åtgärdssamordning om man jobbar med övergödning. Stort fokus på övergödning. Det var workshops om den nya verktyglådan för bättre vatten, som tas fram inom projektet Water Co- Governance. Deltagarna kunde också ta del av varandras arbete och visioner på posters som tagits fram inför dagen m.m.

9 Avslutning

Ulf tackar för visat intresse och avslutade mötet

Ulf Johannesson, ordförande

Inger Olsson, sekreterare

Anteckningar från möte med Gullmarns vattenråd 20190110

SV VG, Junogatan 3, Uddevalla

Närvarande:

Lars Thorsson, Milva AB

Lars Molander, Länsfiskekonsulent Länsstyrelsen

Ulf Johannesson, Arctic Paper, Munkedal

Jan Sandell, Dalslands miljö- och energikontor

Lennart Hagberg, Södra Skogsägarna (del av mötet)

Miriam Sannum, SV VG

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet

Ulf och Miriam

2. Fastställande av dagordning

Ekonomi

Lars Thorsson redovisar sin rapport

Huvudfrågan för detta möte är: Vad vill vi göra under 2019?

Övriga frågor och kommande möten

3. Ekonomiredovisning, var står vi?

Här är summorna för respektive aktivitetskonto:

- Aktivitet 841 Projekt Vattnet i skolan = 22 740,44 kr
- Aktivitet 842 Projekt Åsane = 4 115,00 kr
- Aktivitet 843 GULLMARNNS VATTENRÅD = 109 902,43 kr

Lars Thorsson har fakturerat allt utom elfiske Åsanebäcken.

4. Lars Thorsson redovisar sin rapport (bif. detta protokoll)

Vi fick beviljade medel för kunskaphöjande insatser i nio vattendrag. Kunskapsunderlaget gör att vi har bättre utgångspunkt för att göra nya ansökningar och insatser. Det finns många fler vattendrag såsom Hakeån och någon större bäck från Ed. + söder om Kärsjön.

Valboån har många tillrinnande bäckar. Det var 10-15 år sedan det senast gjordes en genomgång och det skulle behövas en uppgradering av kunskapsunderlag även här. Huvudfåran har varit föremål för provtagning och där har byggts laxtrappor mm. men biflödena är eftersatta. Det finns 20 – 30 biflöden som har stor biologisk potential och är värdefulla i sig själva. Uppdraget har bestått av olika delar: biotopkarteringar i 3 vattendrag och vattenmiljö samt lite översiktligt om närmiljö. Alla uppgifter läggs in i databasen. Framför allt tas vandringshinder och strömsträckor med.

Eftersom det var för torrt under våren, togs två vattenkvalitetsprover på hösten. Det har även genomförts elfisken och intervjuer. Det är mycket värdefullt att samtala med markägare, gärna lite äldre som har kunskaper om vattendragen. De vet vad som har funnits tidigare och vilka förändringar som har skett. I viss mån kan de återge närmast tidigare generations berättelser, men hur det var längre tillbaka har fallit i glömska.

I Krokstadsbäcken (Hedekas) fanns elritsa och storspigg. Intervjuer gav inga uppgifter om öring. Det sattes ut kräftor som inte bildade bestånd. Verkar ej vara försurningspåverkad. Fin bäck i öppet kulligt landskap med betande djur och bitvis sandigt fingrus. Vid Lissletorp finns strömsträckor. Tre vandringshinder i form av vägtrummor. Liten potential för lax och andra lekande fiskarter. Åkte runt när det var som torrast i augusti och då rann det fortfarande vatten.

Djupebäcken (gräns mellan Bohuslän/Dalsland (Munkedal/dals- Ed)). Här byttes två vägtrummor. Elfiske förrförra året – då var det fisktomt. En man i Kolsäter berättade att där hade det förr fiskats mycket öring i bäcken. Denna klarar sannolikt de naturliga hindren liksom ål. Även elritsa fanns förr i stora mängder. Bäcken är väldigt försurad och har aldrig varit med i några kalkningsplaner. Finns både sjöar och våtmarker uppströms. Vandringsvägen har försämrats genom bygge av en klack vid ena hindret. Efter sommaren hade vattnet slutat flöda. Frågan är om det finns våtmarker som kan återställas som vattenhållande magasin.

Gesäter (bäck 3): där finns också anlagda dammar, men rinner naturligt lopp i bäckravin med fina strömsträckor vid Prästbol. Elfiske gav öring och gott om elritsa. Verkar som att elritsa har gynnats av den torra sommaren. Möjligen viss försurningspåverkan och skulle kunna ge problem vid höga flöden. Partiella vandringshinder i form av vägtrummor. Mycket trevlig bäck.

I Näsböbäcken hittades elritsa och gädda. Meandrande med sand- och grusbottnar. Förr fanns öring, elritsa och "flodpärlmussla". Mycket tyder på att det faktiskt fanns flodpärlmussla. Skulle kunna finnas kvar några exemplar, eller åtminstone skal. Fanns mycket flodkräftor tidigare. Bäck med restaureringspotential.

Förr fiskades det mycket öring i huvudfåran vid t.ex. Delefors. Folk kom tillresande från Ed för att fiska.

Det rann vatten i Kallebäcken söder om Näsböbäcken efter sommaren. Vattenprov i oktober visade på stark försurning, men novemberprovet visade betydligt högre alkalinitet. Vore intressant att elfiska i Kallebäcken.

Madbäcken har väldigt fina områden uppströms vägen och höll vatten efter sommaren. Möjlig åtgärd; fundera på flodkräftor. Bäverdämmen är inte gynnsamt för öring.

Fjällabäcken mynnar på östra sidan Örekilsälven. Även här finns dammar. Mäktiga fall och forsar, men sannolikt kan öring forcera vid höga flöden. Ingen öring vid någon av lokalerna. Viss försurningspåverkan. Fint och dramatiskt område med potential.

Bäck vid Hästhagen: Långsamflytande lopp och rätad huvudfåran. Hästhagenbäcken är ett av de få tillflödena uppströms Torpfors. Mängder av elritsa, nejonöga och bäckröding (en nordamerikansk art). Grusbotten. Försök med flodkräfta på 70- talet. Vattenprovet i oktober visade pH på 6,3. Nov. pH 4,9 och ingen alkalinitet. Orimligt stort hopp – bör tas nytt prov. Finns restaureringsmöjligheter. Intresserade markägare. Direkt felaktigt lagd vägtrumma som trafikverket har ansvar för (relativt nylagd). Finns potential att förädla vattendraget.

Fällälven, norr om Stigen i Lillåns delavrinnings mellan Hålevattnet och Nyckelvattnet. Åtgärdad vägtrumma. Elfiske gav en mört. Ett målvattendrag för kalkningen. Vattensäkert och god vattenkvalitet, så förunderligt att det inte finns någon fisk. Mycket rensat. Fortfarande en hel del fina strömsträckor. Stort fiske i sjöarna. Intervju med en man visade att man fiskade mycket ål i Fälläven och även elritsa fanns rikligt. En liten oslipad diamant. Vore intressant att få tillbaka liv i bäcken. Markägarna är försiktigt positiva.

Örikilsälvens system är en av Sveriges äldsta flottningsleder (mitten av 1700- talet). Något som har fallit i glömska hos de flesta.

Ser mycket möjligheter. Reflektion kring vilken utarmning det har blivit av mångfald! Vi trubbas av och inser inte vilken mångfald som är naturlig.

Detta var 9 vattendrag och det finns förstås fler. Vore intressant att uppdatera kunskaperna. Detta är inte en åtgärdsplan, utan en uppdatering av kunskapslägen, men i rapporten framgår vad som skulle behövas göras.

Allt läggs i biotopkarteringsdatabasen. + elfiskeregistret.

Numera kan man ta DNA- prover i vatten för att kartlägga fiskförekomster. T.ex. kan man se när en älg varit framme och druckit. I rinnande vatten försvinner spåren av fisk efter några veckor. Frågan är när denna metod konkurrerar ut elfiske.

OM TORPFORS

LONA- ansökan om att åtgärda själva kvarndammen som vandringshinder, avslogs. Det är ett svårbedömt hinder pga mycket vatten. Sommarens torra avslöjade dock en öppning i dammen som gör att det inte är definitivt hinder.

Nu är det aktuellt med en ny LOVA- ansökan med dead- line sista januari. Dels skulle kvarnen finnas med, men också påbörja en markägardialog om vad man skulle kunna göra i själva tillrinningsområdet. Markägardialogen grunden för allt.

MS: Utgå från gården/trakten och se hur man kan stärka naturvärdena genom brukandet. Det sättet att jobba skulle passa väldigt fint.

LT: Har inte fått till möten med markägarna ännu om restaurering av våtmarker, kanske nyanläggning etc. Man kan även tänka sig områden även nedströms kvarnen. Nya ägaren i kvarnen är positiv och därför begränsades den första ansökan.

En annan aspekt är att dammen skulle kunna fungera som slamfälla. Torpfors är en historisk plats för småindustri. Platsen skulle kunna lyftas som kulturhistoriskt intressant. Kan vi göra något som är ett avstamp och startpunkt för helhetstänk. Fiskevård- och naturvårdsmässigt, kulturhistoriskt etc. Bred ansats! Mycket pedagogiskt. Måna om det levande landskapet och landsbygden.

Vattendragsvandringen nedströms Torpfors för ett par år sedan, gick genom fantastiska miljöer, branter, fina bottnar – men ändå grumligt vatten...

Ut och träffa människor och diskutera mark och vatten.

MS: Komplex arbetsätt som behöver kontinuitet över tid – startar processer som verkligen gör skillnad och skapar hållbarhet.

Jan; HAV åtgärdssamordning i 20 områden. Jobba väldigt nära markägarna. Skulle kunna vara sökbart även för detta område?

Ulf: huvudsyfte att förbättra vattnet. Blir vi för mycket myndighet? Har inget emot att vi som vattenråd söker. Frågan är om vi kan hålla i något i 15 år t.ex.

LOVA upp- och nerströms (Har koppling till havsmiljön).

LT: Flödesutjämning hänger också ihop med övergödning. Finns redan en del kontakter etc. så det är inte helt från scratch.

MS: Vision om långsiktighet

UJ: förslag på projekt; undervisning skolan tom 2020. Barbara Sandell har pensionerat sig och sålt företag Naturguide och hon som tar över firman vill fortsätta.

Taske å, längst ner i mynningen. Fisken hamnar vid sidan av. Lite ekplankor på sidan mm. så skulle det funka. I kulverten har 3 av stockarna släppt – behöver ses över vid lågt flöde.

Svingån: eget projekt

Lillaröd såg: reda ut med markägare mm. om att riva dammen

(Busstur – inte särskilt projekt)

Fortsättning med åtgärder i biflöden

Flodpärlmussla i Åsanebäcken

Torpfors

Vad hinner vi söka innan 31 januari?

Jan: LOVA- blanketten – är gärna med och hjälper till med Torpforsprojektet (finns grund i LONA- ansökan). Möte 25 januari. GVR kan åta sig att lämna in ansökan.

LT: egentligen fortsätta med de vattendrag som inte finns med.

UJ: Åtgärda något av det om framkommit under inventeringsprojektet.

MS: Hästhagenbäcken? Som pedagogisk start eftersom det ligger inom området uppströms Torpfors kvarn + något annat?

UJ: Kallebäcken + Hästhagen. pH- uppföljning i båda (utanför projekt)

Jan: Värdefullt om vi kunde göra samma allmänna koll på Svingån som de övriga 9.

BESLUT:

Torpfors – 2-årig LOVA- ansökan (en liten grupp träffas den 25:e)

Omprov Hästhagen och Kallebäcken (inom befintlig budget)

Sök för elfiske i Kallebäcken och flodpärlmusselinventering i Näsbönbäcken – fiskevårdsåtgärder. Ev. undersöks även Marbäcken för flodpärlmussla.

LT: Musselinventering av Kallebäcken t.ex. be Bertilsson lägga någon dag på detta. Runt Brunnberg finns mycket intresserat folk. Viktigt att ha med de områdena också.

Vägtrumma i Hästhagen + Gesäter (1-2)

Trafikverket; en i Krokstadbäcken + Hästhagenbäcken – öka trycket!

(Lillaröd såg får ligga och mogna lite)

Kunskapsinventering av något eller några biflöden

5. Övriga frågor och kommande möten

Ulf har redovisat projekt biflöden till Lst.

LONA- stöd för ansökning till våtmarker är förskjutet till december som det ser ut just nu.

LOVA skall sökas senast 31 januari.

Åtgärder om landsbygdsprogrammet kan sökas löpande.

Fiskevårdsåtgärder ska ansökas om senast 31 januari.

Besked från Johan: Riksdagens antagna budget innebär att det är svårt att bedöma Skogsstyrelsens medverkan framöver. Han anser att vi bör utföra bussresa med beslutsfattande politiker m.fl. Elproduktion och fd. elproduktion anser han också vara angeläget.

Nästa möte med GVR äger rum den 27:e mars i Munkedals kommun. Fika från 09.00

Övriga mötesdatum 2019:

23 maj

26 september

5 december

6. Avslutning

Ulf tackade alla närvarande och avslutade mötet och påminde om att vi behöver fortsätta hjälpas åt med uppdatering av hemsidan

Ulf Johannesson, ordförande

Miriam Sannum, sekreterare